

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันรัฐบาลได้หันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับงานด้านการประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง เพราะระยะเวลาที่ผ่านมาได้บ่งชี้แน่ชัดแล้วว่า งานด้านการประชาสัมพันธ์นั้นเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่งยวดต่อการบริหารงานองค์กรในทุกๆระดับ โดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐบาลที่จะต้องสัมผัสกับประชาชนอยู่ตลอดเวลา ดังเช่น โรงเรียนประถมศึกษา ที่ ก่อ สวัสดิพาณิชย์ (2519) กล่าวว่า

การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษากาบบังคับ รัฐจึงพยายามจัดการศึกษาในระดับนี้ให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันนี้ โรงเรียนประถมศึกษาเป็นหน่วยงานของรัฐที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด การจัดการประถมศึกษาจึงนับว่ามีความสำคัญ และมีประโยชน์ต่อประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง

โรงเรียนประถมศึกษา เป็นหน่วยงานหนึ่งของสังคม ที่ให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือ จากชุมชนและสังคม (ไพฑูริย์ เจริญพันธุ์วงศ์, 2529) ซึ่งโรงเรียนตั้งอยู่ได้ด้วยความร่วมมือสนับสนุนจากประชาชน (วินัย สมมิตร, 2527) และดังที่ พงษ์ นฤจิตราดุลย์ (2529) กล่าวว่า

โรงเรียนในฐานะเป็นสังคมหน่วยหนึ่ง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมใหญ่ มีหน้าที่ให้ความรู้ ส่งเสริมและพัฒนาสมาชิกที่ดี ที่มีประสิทธิภาพให้กับสังคม ดังนั้น โรงเรียนและชุมชนจะต้องเป็นของคู่กันเสมอ เพราะมนุษย์ต้องมีระบบการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ที่สะสมมาให้กับคนรุ่นหลัง เพื่อความเจริญก้าวหน้าของสังคม โรงเรียนจึงเป็นรูปแบบหนึ่งที่ชุมชนสร้างสรรค์ขึ้นมา เพื่อให้มีการถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบ

โรงเรียนประถมศึกษา จึงเปรียบเสมือนครอบครัวที่ 2 ของเด็กนักเรียน อันเป็นบุตรหลานของประชาชนในชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ จำเป็นต้องมีการติดต่อกับประชาชนหลายกลุ่ม ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน ครูอาจารย์ ข้าราชการหน่วยอื่น ๆ ตลอดจนประชาชนในชุมชน จึงต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์ ซึ่งหมายถึง การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มบุคคลผู้ทำ

หน้าที่อยู่ในโรงเรียนกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ หรือกับผู้ประกอบการที่ส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษา รวมทั้งองค์การหรือบุคคลภายนอกที่มีส่วนสัมพันธ์กับโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องรับใช้ หรือให้บริการ ดำเนินงานอย่างมีแบบแผนต่อเนื่องและเป็นกระบวนการไมตรีสัมพันธ์สองทาง (อัปษรศรี ปลอดเปลื้อง, 2533) การประชาสัมพันธ์ จึงเป็นเครื่องมือที่จำเป็นอย่างยิ่งของโรงเรียน การสร้างไมตรีสัมพันธ์ของกลุ่มต่าง ๆ จัดข้อขัดแย้งโดยเฉพาะบุคลากรในโรงเรียน ควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก (สอาด พรหมน้อย, 2524) อันจะก่อให้เกิดความรู้สึกเข้าใจ และอยากมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดี ระหว่างครู ในโรงเรียน ครูกับนักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนที่สนใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของ โรงเรียนที่สนใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน ได้รับทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหว ต่าง ๆ กันอย่างทั่วถึง

การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) เข้ามามีบทบาทอย่างมากในชีวิตประจำวันของมนุษย์ เนื่องจากในสังคมมนุษย์ ย่อมมีความขัดแย้งในด้านความคิด หรือวิธีการทำงาน ทำให้ขาดความเข้าใจที่ติดต่อกัน ดังคำกล่าวของ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2529) ที่กล่าวไว้ว่า

มนุษย์อยู่ร่วมกันมาก ย่อมมีทัศนคติ ความเชื่อ ความต้องการและภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษาแตกต่างกัน ย่อมเป็นเหตุให้เกิดความไม่เข้าใจได้มากขึ้น และการสื่อสารกันโดยตรงแบบตัวต่อตัวยากขึ้น ทำให้ความเข้าใจกันลำบากยิ่งขึ้น ตลอดจนการขยายใหญ่ของหน่วยงาน อีกทั้งการแก่งแย่งในการสร้างความเชื่อถือ

ซึ่งตรงกับสภาพปัญหาในปัจจุบันของการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน นั่นคือ ปัญหาการบริหารงานภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเกิดจากปัญหาความขัดแย้งระหว่าง ครูใหญ่ กับครูผู้สอน หรือระหว่างครูผู้สอนกับครูผู้สอนด้วยกันเอง เพราะต่างไม่มีจุดมุ่งหมายอันเดียวกัน หรือมีจุดมุ่งหมายอันเดียวกัน แต่มีความขัดแย้งในกลวิธี จนกลายเป็นความขัดแย้ง ความหมางใจกันและความไม่เข้าใจกัน ผลเสียก็คือความไม่เป็นที่เข้าใจเดียวกันในโรงเรียน (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2518) ตลอดจนสภาพปัญหาจากบุคคลภายนอก ดังเช่นที่ หวน พิณรุฒันท์ (2529) กล่าวว่า

ครูกับผู้ปกครองนักเรียนมีปัญหาขัดแย้งกัน จึงทำให้ผู้ปกครองนักเรียน ไม่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน เช่น มีความขัดแย้งในเรื่องของการสอนวิชาอาชีพ การรายงานผลการเรียนและความประพฤติของนักเรียน เป็นต้น

ดังนั้น การประชาสัมพันธ์ โรงเรียนจึงเป็นสื่อเชื่อมโยงสำหรับการสร้างความเข้าใจ และลดสภาพความขัดแย้งให้น้อยลงได้ ดังที่ ไพฑูรย์ เจริญพันธ์วงศ์ (2529) กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า "การประชาสัมพันธ์โรงเรียน จะเป็นเครื่องช่วยให้โรงเรียนและชุมชนเข้าใจซึ่งกัน และกัน อีกทั้งถือเป็นงานด้านหนึ่งของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ และมีความสอดคล้องกับกระบวนการบริหารภายในโรงเรียน (วินัย สมมิตร, 2527)

จากภารกิจของผู้บริหารโรงเรียน ในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ของสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ก็ได้ให้ความสำคัญของการประชาสัมพันธ์กับการ บริหารงานไว้เช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ อุทัย นิรัฐโต (2520) ที่กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์นั้น เป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหาร ซึ่งยอมรับกันว่า เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะการบริหารงานมิได้อาศัยปัจจัยเฉพาะคน เงิน วัสดุ และการจัดการเท่านั้น หากแต่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ การสนับสนุนจาก บุคคลทั่วไปด้วย

ดังนั้น การประชาสัมพันธ์โรงเรียน จึงเป็นภารกิจหลักสำคัญประการหนึ่งของการ บริหาร (จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์, 2524)

งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นับเป็นภารกิจหลักส่วนหนึ่งของการ บริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา อันเป็นงานส่วนหนึ่งใน 6 ด้าน ที่ สปช. กำหนดไว้ ซึ่ง ประกอบด้วย

1. งานด้านวิชาการ
2. งานด้านกิจการนักเรียน
3. งานด้านบุคลากร
4. งานด้านอาคารสถานที่
5. งานด้านการเงินและพัสดุ
6. งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ปรีชา นิพันธ์พิทยา (2528) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของงานด้านนี้ต่อการบริหาร งานของโรงเรียนประถมศึกษาไว้ว่า

โรงเรียนประถมศึกษาเป็นสถาบันการศึกษาที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนประถมศึกษาในชนบท การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ซึ่งเป็น

สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษา การละเลยไม่เห็นความสำคัญของชุมชน เป็นการมองข้ามทรัพยากรที่สำคัญ ที่จะอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินงานของโรงเรียนไปอย่างน่าเสียดาย และบางทีอาจจะก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการดำเนินงานของโรงเรียนได้ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จึงเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา และนับเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นด้านอาคารสถานที่ หรือด้านการเรียนการสอนก็ตาม (กิตติมา ปรีดีติติก, 2532)

จากรายงานการสัมมนาการวิจัยประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ¹ เมื่อปีพุทธศักราช 2521 พบว่า สิ่งที่เป็นอุปสรรคและปัญหาที่ทำให้เกิดความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทำให้ชุมชนในท้องถิ่นไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรนั้น มี 2 ประการ คือ

ก. ปัญหาที่เกิดจากโรงเรียน

1. ระเบียบข้อบังคับของทางราชการบางประการ เช่น การจำกัดอายุเด็กในเกณฑ์บังคับ การจัดสรรงบประมาณล่าช้า การจำกัดเวลาและอำนาจในการออกใบสุทธิ
2. ครูอยู่ต่างท้องถิ่น ไม่มีโอกาสเข้าไปคลุกคลีกับชุมชน และโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมในกิจกรรม และใช้ทรัพยากรของโรงเรียน ขาดวัสดุ อุปกรณ์ที่จะเอื้ออำนวยความสะดวกต่อชุมชน
3. ประชาชนขาดศรัทธาในตัวครู และผู้บริหาร เพราะครูและผู้บริหารวางตัวไม่เหมาะสม
4. โรงเรียนขาดแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่น ขาดบุคลากรที่มีความรู้ และประสบการณ์

¹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รายงานการสัมมนาการวิจัยประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2521. หน้า 82-83.

ข. ปัญหาที่เกิดจากชุมชน

1. ประชาชนมองไม่เห็นคุณค่าทางการศึกษา เพราะได้รับการศึกษาดำ
ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. ชุมชนไม่มีส่วนในการพัฒนาโรงเรียน เนื่องจากความเข้าใจผิดที่ว่า
การพัฒนาเป็นหน้าที่ของรัฐ
3. สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ โรงเรียนเสื่อมโทรม บางแห่งเป็นแหล่งมั่วสุมของ
อบายมุข มีโจรผู้ร้ายชุกชุม
4. ผู้บริหารระดับท้องถิ่น ขาดการสนับสนุนในเรื่องของการศึกษา เป็นเหตุ
ให้ไม่เข้าใจ และมองเห็นคุณค่าทางการศึกษาน้อยไป และขาดการประชาสัมพันธ์ระหว่าง
ผู้บริหารระดับท้องถิ่น และโรงเรียน

ผลจากการวิจัยได้ชี้ให้เห็นถึงการขาดประชาสัมพันธ์ที่ดี อันจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ
ในการบริหารงาน ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ดังที่ หวน ทัศนพันธ์ (2529) กล่าวถึง
ผลของการขาดการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ว่า "ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรใน
โรงเรียนขาดมนุษยสัมพันธ์ และประชาชนขาดความศรัทธาในตัวครูและผู้บริหาร ซึ่งจะมีผล
ต่อเนื่องไปถึงการไม่เห็นความสำคัญในการให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน"

จิตรภรณ์ สุกธวัชเศรษฐ์ (2534) ได้กล่าวถึง การจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์
ที่ถูกต้อง ย่อมเป็นผลดีต่อหน่วยงาน สถาบันไว้ว่า "งานการประชาสัมพันธ์ที่ถูกต้อง จะเป็น
การสร้างชื่อเสียงและภาพพจน์ให้แก่องค์การสถาบัน ให้เป็นที่รู้จักและยอมรับจากสาธารณะชน
อันจะเป็นผลดี นานัปการ แก่องค์การสถาบันนั้น ๆ เอง"

จึงกล่าวได้ว่า การบริหารงานตามภารกิจหลัก 6 ประการ ของโรงเรียนประถมศึกษา
ศึกษาจะสามารถสัมฤทธิ์ผลและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ จำเป็นต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์
โรงเรียน ดังที่ วิรัช ลภีรัตนกุล (2526) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือในการ
เสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์การ เพื่อให้องค์การ สถาบันบรรลุวัตถุประสงค์
ประสงค์ตามความมุ่งหมาย และตามที่ เสนีย์ แดงวัง (2525) กล่าวไว้ว่า การประชาสัมพันธ์
มีความจำเป็นต่อการบริหารงานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะองค์การที่ทำหน้าที่ติดต่อกับประชาชน
หรือทำหน้าที่บริการประชาชน

โรงเรียนประถมศึกษา จึงจำเป็นต้องจัดให้มีการประชาสัมพันธ์โรงเรียนตามสภาพความเหมาะสมกับความสามารถของโรงเรียน ซึ่ง คิดเดรด เบกิน และ แกลลาซเกอร์ (Kindred, Bagin and Gallagher, 1976) (อ้างถึงใน ชนะศักดิ์ รอดเมฆา, 2528) ได้สรุปสาเหตุที่โรงเรียนต้องจัดให้มีการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ว่า

1. ความรับผิดชอบและผูกพันทางกฎหมายที่มีต่อประชาชน
2. การให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ถูกต้องแก่โรงเรียน
3. ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน
4. ความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษา ที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบ
5. ความจำเป็นในการใช้เงินเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน
6. การปรับปรุงให้อาชีพครูเป็นที่ยอมรับเช่นเดียวกับอาชีพอื่น
7. การเกี่ยวข้องกับกลุ่มอิทธิพลในองค์การ

จากผลการปฏิบัติตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ซึ่งแสง ปิ่นมณี และคณะ² ได้รวบรวมปัญหาด้านการบริหารการศึกษา อันจะเป็นผลต่อความจำเป็นที่ต้องใช้การประชาสัมพันธ์เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารการศึกษาไว้ว่า

4. การบริหารการศึกษา

...นอกจากนี้ ได้มีการปรับปรุงการบริหารงาน และการวางแผนของหน่วยงานการศึกษา เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ...จากการดำเนินงานดังกล่าว พบว่า การบริหารการศึกษา ยังคงมีปัญหามากมาย ๗ ด้าน รวมถึงการระดมสรรพกำลังจากประชาชนในท้องถิ่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ยังไม่ประสบผลเท่าใดนัก

²แสง ปิ่นมณี และคณะ, "ผลการปฏิบัติตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ", วารสารการศึกษาแห่งชาติ ปีที่ 25 ฉบับที่ 3 (เดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม พ.ศ. 2524): 17-18.

อีกทั้งในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ยังได้กล่าวถึงมาตรการในการพัฒนาการศึกษา ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานทางการศึกษา ระดับประถมศึกษา เพื่อการยกระดับการศึกษาของประชาชนให้สูงขึ้น นั่นคือ นโยบายด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีมาตรการกำหนดไว้ว่า³

จัดให้มีระบบการประชาสัมพันธ์และแรงจูงใจให้ผู้ปกครองและเด็ก เห็นความสำคัญ และเห็นประโยชน์ของการเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในลักษณะที่เป็นรูปธรรมอย่างกว้างขวางและจริงจัง

สำหรับแผนพัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และประถมศึกษา ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาทั่วประเทศนั้น ได้กำหนดนโยบายและแนวดำเนินการตามนโยบายไว้ เพื่อการจัดการประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีการกำหนดมาตรการในการปฏิบัติ อันจะมีผลต่อการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนประถมศึกษา กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้⁴

มาตรการด้านปริมาณ

ระดับก่อนประถมศึกษา

ข้อ 3 สนับสนุนทรัพยากรให้โรงเรียนมีความพร้อม และส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดและเปิดขยายชั้นเรียนระดับก่อนประถมศึกษา

ระดับประถมศึกษา

ข้อ 7 ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง มองเห็นความสำคัญของการศึกษา และให้ความร่วมมือในการส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จนจบหลักสูตร

³คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน, "วัตถุประสงค์ นโยบายและมาตรการในการพัฒนาการศึกษา ของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) วารสารการศึกษาแห่งชาติ ปีที่ 25 ฉบับที่ 3 (เดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม พ.ศ. 2534): 38

⁴คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน, "ก้าวต่อไปของ สปช." สิบปี สปช. 2533 : 102-121.

ระดับมัธยมศึกษา

ข้อ 10 รมรงค์และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง และนักเรียนเห็นคุณค่าของการศึกษาต่อ

มาตรการด้านคุณภาพ

ระดับประถมศึกษา

ข้อ 13 ส่งเสริมให้ชุมชนและแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสนับสนุนให้โรงเรียนมีบทบาทในการบริการวิชาการแก่ชุมชน

มาตรการด้านบริหารและสนับสนุน

ข้อ 2 ใช้การประชาสัมพันธ์ เป็นเครื่องมือสำคัญในการจูงใจให้บุคลากรทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐและเอกชนครัทธา และให้ความร่วมมือในการพัฒนาการประถมศึกษาอย่างต่อเนื่อง และจริงจัง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ในขณะนี้การจัดการประถมศึกษาได้ให้ความสำคัญของกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ในการบริหารงานการศึกษาทุกระดับ

สำนักงานการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นหน่วยงานบริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับด้านนโยบาย การจัดทำงบประมาณ การติดตามประเมินผลการควบคุมมาตรฐาน และการส่งเสริมการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา ตลอดจนการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของโรงเรียนประถม ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีผู้อำนวยการการศึกษาจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการทั้งในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และกลุ่มโรงเรียน

สภาพโดยทั่วไปของสำนักงานการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเขตรับผิดชอบ และครอบคลุมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ถึง 17 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ จำแนกเป็นกลุ่มโรงเรียนได้ถึง 78 กลุ่มโรงเรียน ซึ่งมีโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดจำนวน 524 โรงเรียน มีข้าราชการครูรวมทั้งสิ้น 4,576 คน และมีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 103,361 คน (สถิติการศึกษา กองนโยบายและแผน สปช., 2534)

จากนโยบายด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) และนโยบายและแนวดำเนินการของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนถึงภารกิจด้านการประชาสัมพันธ์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงได้เสนอนโยบายดังกล่าว โดยการจัดให้มีระบบการดำเนินการประชาสัมพันธ์อย่างมีรูปแบบที่ชัดเจน และมีผู้รับผิดชอบในระดับ สปจ. และ ระดับ สปอ. โดยตรง ตลอดจนสนับสนุนให้โรงเรียนในสังกัดจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียนอีกด้วย

ในแผนพัฒนางานประชาสัมพันธ์ ของฝ่ายบริหารทั่วไป (งานประชาสัมพันธ์) ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประจำปีการศึกษา 2534 ได้กล่าวถึงปัญหาของการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ในภาพรวมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ไว้ว่า

ยังขาดระบบเครือข่ายของงานประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้กิจกรรมประชาสัมพันธ์ในระดับโรงเรียน อำเภอและจังหวัดมีข้อบกพร่อง ทั้งในด้านความร่วมมือและการดำเนินการ

สภาพโดยทั่วไปในการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษาของ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่ละปีการศึกษา นอกจากจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรปกติแล้วยังได้ดำเนินงานโครงการสนับสนุนการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง อีกหลายโครงการ อาทิเช่น โครงการอาหารกลางวัน โครงการสหกรณ์โรงเรียน โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาชนบทและโครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียน เป็นต้น ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2534 :

6) สรุปได้ว่า

หลายโรงเรียน หลายโครงการ ประสบความสำเร็จอย่างน่าพอใจ บางโครงการในบางโรงเรียน ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร และในบางโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ดีเด่นเป็นพิเศษ ถึงกับได้รับการยกย่อง หรือตัดสินให้ได้รับรางวัลระดับต่าง ๆ แต่งานเหล่านี้ไม่ได้รับการเผยแพร่ให้รับรู้กันอย่างแพร่หลายกว้างขวางและต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการดำเนินงานของโรงเรียน

แม้บางโรงเรียน จะปฏิบัติงานในปริมาณสูงและทำงานอย่างหนัก

แต่การรับรู้ของประชาชนในชุมชนยังจำกัดอยู่เฉพาะผลการเรียนของนักเรียนด้านเดียวเป็นส่วนใหญ่

และจากสภาพปัญหาของการพัฒนาการประถมศึกษาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ของด้านบริหารและสนับสนุน^๕ ปรากฏว่า

1. การประสานงานและการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานทุกระดับยังทำได้ค่อนข้างน้อย เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณและบุคลากรยังขาดประสบการณ์
2. ระบบการประชาสัมพันธ์ ระดับโรงเรียนสามารถดำเนินการได้อยู่ในระดับดี มีเพียงร้อยละ 57.39 ของโรงเรียนทั้งหมด

ปีงบประมาณ 2534 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ ในระดับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอขึ้น โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ ให้นำบุคลากรที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ระดับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสามารถเป็นพี่เลี้ยงที่ให้คำแนะนำ ชี้แนะ และเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียน ในแต่ละสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อความสมบูรณ์ของระบบเครือข่ายในงานประชาสัมพันธ์ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานีอีกด้วย

และทางเลือกหนึ่งในการกำหนดกรอบทิศทาง และแนวทางการพัฒนาการประถมศึกษาในช่วงแผนฯ 7 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้การดำเนินงานจัดการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายของด้านบริหารและสนับสนุน^๕ คือ

^๕สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี "ตารางแสดงสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวโน้มของสังคม เพื่อกำหนดกรอบทิศทางและแนวทางการพัฒนาการประถมศึกษาในช่วงแผนฯ 7" เอกสารอัดสำเนา, 2534: 10-12.

^๖สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี เรื่องเดิม หน้า 10-11.

เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการนิเทศการศึกษาทุกระดับ ให้สามารถส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ในเรื่องของการดำเนินการประชาสัมพันธ์ อีกทั้งรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

ซึ่งจะเป็นผลความสอดคล้องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ที่ได้กำหนดให้จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นจังหวัดที่อยู่ในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจภาคใต้ตอนบน โดยพัฒนาให้เป็นพื้นที่ฐานเศรษฐกิจใหม่และศูนย์กลางการติดต่อ (วสันต์ ธีรานุกฤษ, 2530) อันจะมีผลต่อระบบเศรษฐกิจในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีภาวะการเจริญเติบโตในอัตราที่สูงขึ้นทุกปี และเป็นผลโดยอ้อมต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในอนาคต โดยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สามารถดึงให้ชุมชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี มีกำลังด้านการเงินสูงในการจะสนับสนุนการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในแต่ละชุมชน ให้เห็นความสำคัญและร่วมมือกันช่วยเหลือ หรือ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในชุมชนนั้น ๆ ได้ ตามที่ กิติมา ปริติติลล (2532) กล่าวว่า

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นหน้าที่อันสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหาร โดยเฉพาะในปัจจุบันนี้ โรงเรียนจะต้องอาศัยทรัพยากรจากชุมชนมาร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นอาคารสถานที่หรือการเรียนการสอนก็ตาม

ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องพยายามจัดการศึกษาให้ประชาชนเห็นความสำคัญ และ เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาร่วมกับรัฐ โดยพยายามจัดกระบวนการในการวางแผนควบคุม ประสานงาน จัดบุคลากร และเผยแพร่ความรู้ต่อชุมชน สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของให้กับชุมชน และ "การสร้าง ความเข้าใจอันดี ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หรือระหว่างบุคคลต่อบุคคล ก็คือ การประชาสัมพันธ์นั่นเอง" (วิจิตร อาวะกุล, 2526)

ดังนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้นในหมู่บุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปโดยเรียบร้อย เป็นที่ยอมรับนับถือเลื่อมใสของบุคคลทุกฝ่าย อันจะทำให้เกิดความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน เพราะสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อความเจริญก้าวหน้า และความสำเริงของโรงเรียน นั่นก็คือ การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียน เพราะ "การประชาสัมพันธ์โรงเรียน เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างดียิ่ง (กิติมา ปรีดีดิถลก, 2532)

ผู้วิจัย ซึ่งปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี (สพช.) จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อต้องการทราบถึงสภาพการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ และทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยมุ่งศึกษาถึงสภาพการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียน เฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี เท่านั้น
2. ศึกษาการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียน ตามแนวคิดพื้นฐานในการจัดประชาสัมพันธ์โรงเรียน ของ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ ซึ่งได้กำหนดองค์ประกอบของกิจกรรมความสัมพันธ์ไว้ 6 ด้าน คือ
 1. กิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรต่าง ๆ ภายในโรงเรียน
 2. กิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ศิษย์เก่าต่อครูและโรงเรียน
 3. กิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองชุมชนและโรงเรียน

4. กิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างสมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า สมาคมวิชาชีพต่าง ๆ และกลุ่มอิทธิพลในชุมชนกับโรงเรียน
5. กิจกรรมนักเรียนและกิจกรรมในโอกาสพิเศษต่าง ๆ
6. เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ และช่องทางต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

3. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูฝ่ายสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนจากจำนวนโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 524 โรงเรียน

ข้อจำกัดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะกิจกรรมประชาสัมพันธ์ที่จัดขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) หมายถึง การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างองค์การ สถาบัน กับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อหวังผลในความร่วมมือ และสนับสนุนจากประชาชน

การประชาสัมพันธ์โรงเรียน (School Public Relations) หมายถึง การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มบุคคลผู้ที่ทำหน้าที่อยู่ในโรงเรียน กับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ หรือกับผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษา รวมทั้งองค์การหรือบุคคลภายนอกที่มีส่วนสัมพันธ์กับโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องรับใช้หรือให้บริการ ดำเนินงานอย่างมีแบบแผน ต่อเนื่องและเป็นกระบวนการไมตรีสัมพันธ์สองทาง

กิจกรรม (Activity) เป็นการกระทำหรือปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายชนิดใดชนิดหนึ่ง

กิจกรรมประชาสัมพันธ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

- ก. กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรในโรงเรียน
- ข. กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียนและศิษย์เก่า

- ค. กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชน
- ง. กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มบุคคล และสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ
- จ. กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมในโอกาสพิเศษต่าง ๆ
- ฉ. กิจกรรมการใช้เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์และช่องทางต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และรวมทั้งผู้รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่ ผู้รักษาการในตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ และผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ครูฝ่ายสัมพันธ์ชุมชน หมายถึง ครูผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียน ให้ทำหน้าที่รับผิดชอบงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนในโรงเรียนนั้น

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนระดับ ชั้น ป.1 - ป.6 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะชี้ให้เห็นถึงสภาพและปัญหาในการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. ผลการวิจัย สามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น
3. ผลการวิจัยจะเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดแนวทางในการจัดการฝึกอบรมผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา และพัฒนาบุคลากรที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ลำดับขั้นในการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร วารสาร หนังสือ และรายงานการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ การจัดประชาสัมพันธ์โรงเรียน การจัดการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานของรัฐ และเอกชนต่าง ๆ

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

1. แบบสอบถามสภาพส่วนตัว มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List) เกี่ยวกับเรื่อง เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน
2. แบบสอบถามสภาพการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนประถมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)
3. แบบสอบถามด้านปัญหาการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

แบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยการศึกษาเอกสาร ตำรา ผลงาน การวิจัย และอาศัยข้อมูลบางส่วนจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน แล้วเสนอให้อาจารย์ ผู้ควบคุม วิทยานิพนธ์ตรวจแก้ไข แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความตรง ของเนื้อหา เสร็จแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ แล้วนำเสนอต่อท่านอาจารย์ที่ปรึกษาอีก ครั้งหนึ่ง ก่อนนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสอบถามต่อไป

3. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน และครูฝ่ายสัมพันธ์ชุมชน ของโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 524 โรงเรียน ซึ่งการหากกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนโรงเรียนประชากกรนั้น ใช้ตารางสุ่ม ตัวอย่าง และจากการใช้ตารางสุ่มตัวอย่างของ Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 287 โรงเรียน โดยดำเนินการดังนี้

1. ใช้ตารางสุ่มของ Yamane หาจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรโรงเรียน
2. หากกลุ่มตัวอย่างประชากรโรงเรียนในแต่ละอำเภอ โดยการเทียบสัดส่วน จำนวนโรงเรียน
3. สุ่มตัวอย่างแบบง่าย จากประชากรในแต่ละอำเภอ (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างประชากรดังนี้
 1. ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 287 โรงเรียน ได้ 287 คน
 2. ครูฝ่ายสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน จำนวน 287 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน ได้ 287 คน

รวมตัวอย่างประชากรจำนวนทั้งสิ้น 574 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ออกหนังสือนำเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตัวเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ดังนี้

ข้อมูลส่วนตัว วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ เสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ วิเคราะห์โดยใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรค วิเคราะห์โดยหาค่ามัชฌิมเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ลำดับชั้นในการเสนอข้อมูล

บทที่ 1 ประกอบด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัยขอบเขตของการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยวิธีดำเนินการวิจัยและลำดับชั้นในการเสนอข้อมูล

บทที่ 2 กล่าวถึงเอกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้องในเรื่องของความหมายของการประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน ความมุ่งหมายของการประชาสัมพันธ์โรงเรียน หลักการจัดประชาสัมพันธ์โรงเรียน กิจกรรมที่ใช้ในการจัดประชาสัมพันธ์โรงเรียน

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย กล่าวถึง วัตถุประสงค์ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม แสดงถึงรายการหนังสือ และเอกสารประกอบอื่น ๆ ที่ใช้ในการวิจัย ภาคผนวก ประกอบไปด้วยตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย